



## TAX SYSTEM AND TAX RISK MANAGEMENT MECHANISM OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

*Iminokhunov Abdukhakhor Abduvoitovich*

*Vice Rector of ORIENTAL University*

*Almardanov Mukhamadi Ibragimovich*

*Doctor of economic sciences*

*Komolov Odiljon Saifidinovich*

*Associate professor*

## ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ СОЛИҚ ТИЗИМИ ВА СОЛИҚ ХАВФИНИ БОШҚАРИШ МЕХАНИЗМИ

*Иминохунов Абдуқоххор Абдувоитович*

*ORIENTAL Университети проректори*

*Алмарданов Мухамади Ибрагимович*

*и.ф.д., проф.*

*Комолов Одилжон Сайфидинович*

*и.ф.н., доц.*

### **JEL Classification: M4, M42**

**Abstract:** *In this scientific article, it is necessary to reform the tax system, further improve the mechanism of taxes, and create a "digital economy" with increasing efficiency and development, as well as to accelerate the implementation of universally recognized international norms and standards in the field of taxation into the national tax legislation. It reflects the creation of equal competition conditions for conducting business activities, including the reduction of the burden of regulation and indirect taxes, the reform of procedures for compliance with the requirements of tax legislation on the basis of modern information technologies.*

**Key words:** *State budget, taxes, tax system, tax burden, tax legislation,*

*mechanism of indirect taxes, tax credits, indirect tax, direct tax, tax revenue, value added tax, import, customs duty, excise tax, customs fees, tax administration*

**Аннотация:** *Ушбу илмий мақолада солиқ тизимини ислоҳ этиши, солиқлар механизмини янада такомиллаштириши ҳамда самарадорлигини ошириши ва ривожланиши бўлган «рақамли иқтисодиёт»ни шакллантириши, шунингдек, солиқ соҳасидаги умумэътироф этилган халқаро норма ва стандартларни миллий солиқ қонунчилиikka имплементация қилишни жадаллаштириши лозим. Тадбиркорлик фаолиятини юритиши учун, шу жумладан тартибга солиши ва билвосита солиқлар юқини камайтириши ҳисобига тенг рақобат шароитларини яратиши, солиқ қонунчилиги талабларига риоя*



*қилиш тартиб-таомилларини замонавий ахборот технологиялари асосида ислоҳ қилиш акс эттирилган.*

**Таянч иборалар:** *Давлат бюджети, солиқлар, солиқ тизими, солиқлар юки, солиқ қонунчилиги, билвосита солиқлар механизми, солиқ имтиёзлари, эгри солиқлар, тўғри солиқлар, солиқ тушумлари, қўшилган қиймат солиғи, импорт, божхона божси, акциз солиғи, божхона тўловлари, солиқ маъмуриятчилиги, солиқ мониторинги, камерал солиқ текшируви, сайёр солиқ текшируви, солиқ аудити.*

### **Кириш**

Мамлакатимизда яширин иқтисодиёт даражасини пасайтириш, тадбиркорлик фаолиятини юритиш учун, шу жумладан тартибга солиш ва билвосита солиқлар юкини камайтириш ҳисобига тенг рақобат шароитларини яратиш, солиқ қонунчилиги талабларига риоя қилиш тартиб-таомилларини замонавий ахборот технологиялари асосида ислоҳ қилиш ва унинг тартибини соддалаштиришни тақозо этади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 24 январдаги Олий Мажлисга Мурожаатномаси ва 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини «Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили»да амалга оширишга оид давлат дастурида

белгиланган вазифалар ижросини ва ҳаёт сифатининг барқарор яхшиланишини таъминлаш ҳамда тадбиркорлик фаолиятини юритиш ва «рақамли иқтисодиёт»ни ривожлантириш учун қулай муҳит яратиш белгилаб олинди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2020 йил 24 январдаги Олий Мажлисга Мурожаатномасида яқинда қабул қилинган янги Солиқ кодексига мувофиқ, бу йилдан бошлаб кўплаб янгиликлар амалиётга жорий этилиши таъкидлаб ўтилди:

«Яқинда қабул қилинган янги Солиқ кодексига мувофиқ, бу йилдан бошлаб кўплаб янгиликлар амалиётга жорий этилмоқда. Жумладан, солиқ турлари 13 тадан 9 тага камайтирилди. Солиқларни тўлаш муддатини узайтириш ёки бўлиб-бўлиб тўлашга рухсат бериш бўйича энгиллаштирилган механизмлар киритилди.

Солиқ кодекси нормаларини ҳар бир солиқ ходими, тадбиркорлар ва солиқ тўловчилар пухта ўзлаштириши, бунинг учун уларни мунтазам равишда ўқитиш зарур»[1].

Ҳозирги кунда мамлакат иқтисодиётини етакчи соҳа ва тармоқларининг замон билан ҳамнафас фаолият юритишига барча зарур шароит яратиб берилмоқда. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликка кенг йўл очиб берилаётгани, илғор ахборот-коммуникация технологияларини қўллаган ҳолда солиқ тизимини ҳаётимизга изчиллик билан жорий этилаётгани эришилаётган самарали



ютуқларимизнинг мустаҳкам пойдеворини ташкил этмоқда. Солиқ соҳасида амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳатлар натижасида мамлакатимиз иқтисодиёти барқарор суъратлар билан ривожланиб ишбилармонлик муҳитини янада яхшиланишига замин яратмоқда.

Иқтисодий моҳиятига қараб солиқлар эгри ва тўғри солиқларга ёки бевосита ва билвосита солиқларга бўлинади. Билвосита солиқларни ҳуқуқий тўловчилари маҳсулот (иш, хизматни) юклаб юборувчилар ҳисобланади. Лекин, солиқ оғирлигини ҳақиқатдан ҳам бюджетга тўловчилари товар (иш, хизмат)ни истеъмол қилувчилардир, яъни билвосита солиқларнинг барчаси бевосита истеъмолчилар зиммасига тушади. Бу солиқлар товар (иш, хизмат) қиймати устига қўшимча равишда қўйилади.

Билвосита солиқларнинг ижобий томони шундаки, улар республикада ишлабчиқарилган товарларни республикадан ташқарига чиқиб кетишини чегаралайди, мамлакат ичида товарларнинг сероб бўлишига ёрдам беради ҳамда инфляция даражасини (муомаладаги ортиқча пул массасини) бирмунча жиловлаб туради. Билвосита солиқлар ставкасининг асосли равишда оширилиши корхоналар фаолиятининг молиявий якунига тўғридан-тўғри таъсир этмайди, яъни инвестицион фаолиятини қисқартирмайди.

#### **Мавзуга оид адабиётлар таҳлили**

Профессор Қ.А.Яҳёевнинг

фикрича, "Иқтисодий моҳиятига қараб солиқлар эгри ва тўғри солиқларга ёки бевосита ва билвосита бўлинади. Тўғри солиқларни тўғридан тўғри солиқ, тўловчиларнинг ўзи тўлайди, яъни солиқни ҳуқуқий тўловчиси ҳам, ҳақиқий тўловчиси ҳам битта шахс бўлади. Тўғри солиқ юқини бошқаларга ортиш ҳолати бу ерда бўлмайди. Бу солиқларга ҳамма даромаддан тўланадиган ва барча мулк солиқлари киради.

Эгри солиқларни ҳуқуқий тўловчилари маҳсулот (иш, хизматни) юклаб юборувчилардир (хизмат кўрсатувчилардир). Лекин солиқ оғирлигини ҳақиқатдан ҳам бюджетга тўловчилари товар (иш, хизмат)ни истеъмол қилувчилардир, яъни ҳақиқий солиқ тўловчилар бу ерда яширинган." - деб таъриф берган. [2].

Профессор А.В.Ваҳобов, А.Жўраевлар солиқ назоратига тўхталиб, "Солиққа оид қонунбузилишларнинг олдини олиш ва уларга барҳам бериш амалдаги тадбирларни ва усулларни доимий равишда такомиллаштириб боришни тақазо қилади. Солиққа оид жинойтларнинг ўсиши давлатнинг молиявий ресурсларига бўлган эҳтиёжларини қондиришга салбий таъсир кўрсатади ва бунинг оқибатида давлат солиқсиз тушумларни қидиришга мажбур бўлади. Бу эса, ўз навбатида давлатнинг ички ва ташқи қарзларининг ўсишига олиб келади." [3] деб фикр билдиришган.

PhD Б.А.Норматов томонидан солиқ текшируви бўйича жаҳон моделлари, хусусан Англо-саксон



моделли (Буюк Британия, Австралия, Янги Зеландия), Романо-герман модели (Германия, Франция, Япония), Аралаш модели (АҚШ, Канада) ва МДХ давлатлари модели таҳлил қилинган ҳолда «солиқ текшируви» тушунчаси хорижий давлатларда «tax audit» тушунчаси билан ифодаланиши қайд этилган, шунингдек жаҳон тажрибасига кўра солиқ текширувлари типик икки турга: камерал солиқ текшируви (desk audit) ва сайёр солиқ текширувига (field audit) бўлиниши, риск бошқарув тизими хорижий давлатларда турлича, хусусан «Risk management system», «Tax compliance management system», «Compliance Strategy» номаланиши қайд этилади, шунингдек риск бошқарув тизимини ишлаб чиқишдан мақсад солиқларни ундириш жараёнида солиқ органи ходимлари ва солиқ тўловчиларнинг қасдан ёки эҳтиётсиз ҳаракати (ҳаракатсизлиги) натижасида солиқ тушумлари камайиши ёки тўланмаслигини истисно этиш ҳисобланиши ҳамда мазкур тизим нафақат солиқ соҳасида балки молия, банк, божхона ва маъмурий соҳаларда ҳам қўлланилиши тўғрисида хулосага келинган. [4]

М.М.Шадурская,  
Е.А.Смородина, Т.В.Бакуновалар  
билвосита солиқларга тўхталиб,  
“Билвосита солиқлар - бу товарлар  
ва хизматлар тарифига қўйилган

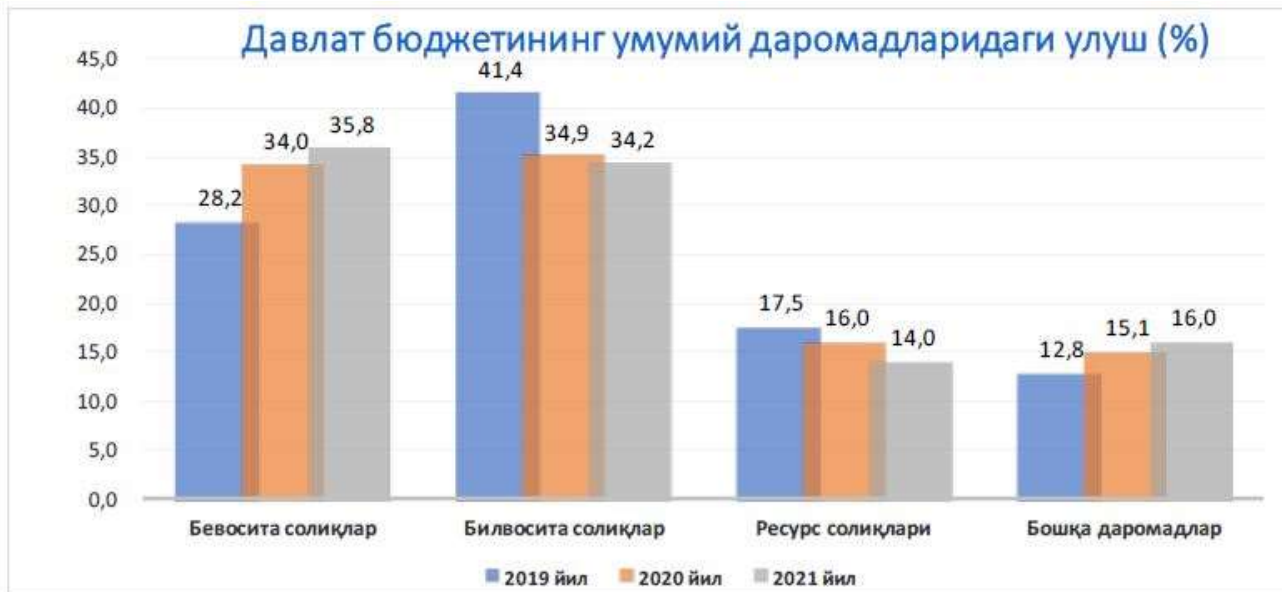
кўшимча нарх кўринишидаги солиқдир” деб таъриф беришган. [5]

#### **Тадқиқот методологияси**

Ушбу мақолада хорижий ва мамлакатимиз иқтисодчи олимларининг билвосита солиқларни турлари, билвосита солиқларни Ўзбекистон Республикаси солиқ тизимида тутган ўрни, солиқ маъмуриятчилиги, солиқ назорати, солиқ назорати шакллари, солиқ текширувлари, солиқ мониторинги, билвосита солиқларни ўзига хос хусусиятларига бағишланган илмий асарлари ўрганилган. Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси маълумотларининг таҳлилида статистик маълумотларни гуруҳлаш, солиштирма таҳлил, танлама кузатув усулларидан фойдаланилди. Тадқиқот методологияси сифатида адабиётлар қиёсий таҳлили, мантиқий ва таркибий таҳлил қилиш, гуруҳлаштириш ва қиёсий таққослаш, иқтисодий-статистик таҳлил ва солиштирма таҳлил, танлама кузатув усулларидан фойдаланилди.

#### **Таҳлил ва натижалар**

2021 йилда Давлат бюджети даромадлари таркибидаги бевосита 35,8 % ва билвосита солиқларнинг 34,2 % нисбати сақланиб қолди. Даромадлар таркибидаги турли солиқларнинг нисбати динамикаси 1-диаграммада кўрсатилган.



**1-диаграмма. Давлат бюджетининг умумий даромадларидаги улуши (%)**

Давлат бюджети даромадлари таркибига сўнгги уч йилдаги солиқ сиёсати чораларининг ўзгартирилиши, илгари берилган солиқ имтиёзларининг бекор қилиниши, иқтисодиёт секторларида олиб борилаётган ислохотлар ҳисобига солиқ базасининг кенгайтирилиши, шунингдек хом ашё товарлари нархларининг динамикаси таъсир кўрсатди.

Солиқ тушумлари таркибининг ўзгариши солиқларнинг айрим турлари бўйича

солиқ тўловчилар сонининг кўпайиши билан ҳам боғлиқ.

2021 йилда билвосита солиқлар бўйича тушумлар ўтган йил билан солиштирганда 9,9 трлн. сўмга 21,2% ошиб, 56,3 трлн. сўмни ташкил этди.

2021 йилда солиқ ва божхона органлари томонидан маъмурлаштириладиган қўшилган қиймат солиғи бўйича тушумлар 52,8 трлн. сўмни ташкил этди (қоплаш суммаларини ҳисобга олмаганда) ёки 2020 йил билан солиштирганда 12,6 трлн. сўмга ошди. (2-диаграмма)





**2-диаграмма. Қўшилган қиймат солиғи тушумлари ва қопланиши бўйича маълумот**

Бунда 2020 йил билан солиштирганда божхона органлари томонидан ундириладиган қўшилган қиймат солиғи 38,2 %га ошди, солиқ органлари ундирадигани – 24,8 %га. Тушумларнинг ўсиши солиқ базасининг кенгайтирилиши (солиқ ислохоти ўтказилиши ва солиқ имтиёзлари бекор қилиниши), иқтисодий ўсиш (шу жумладан 2020 йилда амал қилган карантин чекловларини юмшатилиши) ҳамда солиқ ва божхона маъмуриятчилигини такомиллаштириш чораларини кўриш ҳисобига таъминланмоқда.

Қўшилган қиймат солиғининг бюджетга тўлиқ келиб тушишини таъминлаш билан бир қаторда ҳисобга олинadиган қўшилган қиймат солиғи суммасининг ҳисобланган солиқ суммасидан

олиниши натижасида юзага келадиган солиқ ўрнини қоплаш тартиби такомиллаштирилмоқда.

2020 йил 1 июлгача фақат экспортчи компанияларга қўшилган қиймат солиғининг ўрни қопланган. 2020 йил 1 июлдан бошлаб барча компанияларга қўшилган қиймат солиғи ўрнини қоплаш имконини берувчи тизим жорий этилган ва муддатлар белгиланган.

Шунингдек, 2020 йилда солиқ тўловчиларга 9,0 трлн. сўм қайтарилган бўлса, 2021 йилда қоплаш суммаси 14,4 трлн. сўмни ташкил этди (келиб тушган маблағларнинг 27,3 %). 14,4 трлн. сўм миқдоридagi қоплаш суммаларини ҳисобга олганда 2021 йилда қўшилган қиймат солиғи бўйича тушумлар ҳисоботда 38,4 трлн. сўм миқдоридa акс этирилди



(тушумлар қоплаш суммасига камайтирилган).

Солиқ ва божхона имтиёзларини бекор қилиш ҳисобига тенг рақобат муҳитини яратиш ҳамда қўшилган қиймат солиғини йиғиш маъмуриятчилигини такомиллаштириш бўйича кўрилаётган чоралар қўшилган қиймат солиғи самарадорлигини ошириш имконини берди. Халқаро молия институтлари қўшилган қиймат солиғидан даромадларни таҳлил қилишда қўшилган қиймат солиғининг самарадорлик коэффициентини қўллайдилар. Бу турли мамлакатлар турли солиқ ставкаларини ва солиқ ўрнини қоплаш тартибини қўллаши билан изоҳланади. Бунда ИХТТ мамлакатлари бўйича ўртача кўрсаткич 60 % атрофида бўлиб, бу қўшилган қиймат солиғи солинмайдиган айланмалар ва пасайтирилган ставкалар мавжудлиги билан изоҳланади.

Қўшилган қиймат солиғи самарадорлиги (йиғилувчанлиги бўйича) 2020 йилдаги 44,5 %дан 2021 йилда 48 %гача ошди. (ҚҚС йиғиш самарадорлиги =ҚҚСдан даромад ЯИМдан фоизларда / ҚҚС ставкаси).

2021 йилда акциз солиғи тушумлари 2020 йил билан солиштирганда 1,4 трлн. сўмга ошди ва 13,1 трлн. сўмни ташкил этди. Тушумларнинг ошиши, асосан 2021 йил февраль ва октябрь ойларида солиқ ставкаларини ўртача 15 %га индексация қилиниши ҳисобига таъминланди.

Бунда алоқоголь маҳсулотлари бўйича акциз солиғи тушумлари,

ставкаларнинг индексация қилинишига қарамасдан 2020 йил даражасида сақланиб қолди. Импорт қилишда акциз солиғи тушумининг камайиши унинг 2020 йил 1 августдан – транспорт воситалари учун ҳамда 2021 йил 1 январдан – 73 та товар позицияси (озик-овқат, электр техника товарлари ва ҳ.к.) учун бекор қилиниши билан боғлиқ. Ушбу сабабларга кўра акциз солиғи солинадиган маҳсулотларни импорт қилиш ҳажми 978,6 млн. АҚШ долларида 557,6 млн. АҚШ долларигача қисқарди.

Шу билан бирга, алоҳида турдаги товарлар бўйича акциз солиғи бекор қилиниши уларнинг расмий импортини қонунийлаштиришга имкон берди. Бунда, масалан 2021 йилда колбаса маҳсулотлари импорти 2020 йилга нисбатан деярли 4 бараварга ўсган.

2021 йилда божхона божи тушуми 4,8 трлн. сўмни ташкил этди ёки 2020 йил билан солиштирганда 1,2 трлн. сўмга ошди. Божхона божи тушуми абсолют миқдорда ошганига қарамай, Давлат бюджетининг умумий даромадларида унинг улуши 2-3 %доирасида сақланиб турибди.

Шу билан бирга, 20 турдаги товарларга Ўзбекистон Республикаси ҳудудига олиб киришда божхона божининг ноль ставкасини қўллаш муддати 2021 йил 31 декабрга қадар узайтирилди. Уларнинг рўйхати Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 3 апрелдаги «Коронавирус пандемияси даврида аҳоли, иқтисодиёт тармоқлари ва тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлашга



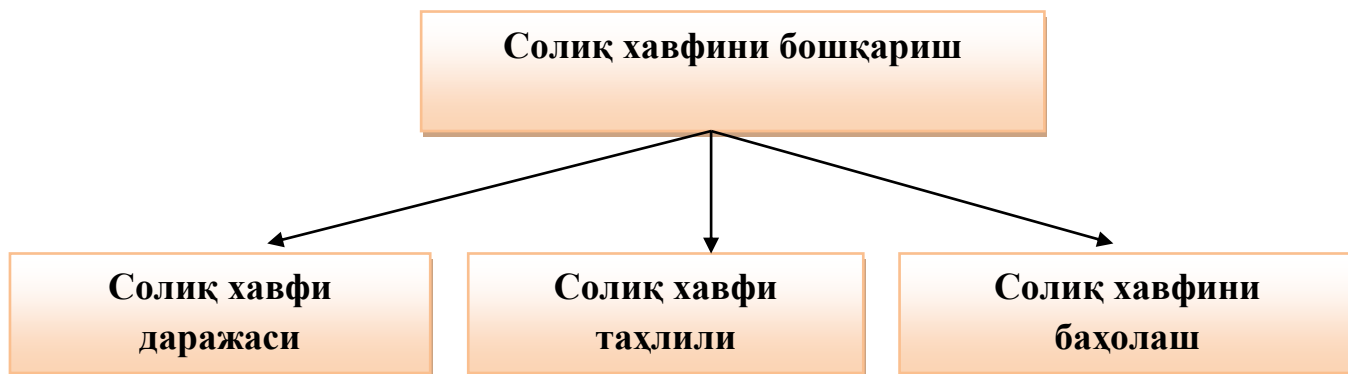
доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПФ-5978-сон Фармонида келтирилган. 2021 йилда имтиёзлар суммаси 480,0 млрд. сўмни ташкил этди.

Қайд этиш лозимки, 2021 йилда умумий импорт ҳажмида божхона тўловларига тортиладиган импортнинг улуши 68,9 % ни ташкил қилди.[6]

Солиқ хавфи таҳлили солиқ органларида мавжуд бўлган

ахборотдан хавфнинг юзага келиши ҳолатлари ва шарт-шароитларини аниқлаш, уларни идентификациялаш ва солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этилмаслигининг эҳтимол тутилган оқибатларини баҳолаш мақсадида мунтазам равишда фойдаланишдир.

Солиқ хавфини баҳолаш хавфнинг юзага келиши эҳтимолини ва у юзага келганда солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг бузилиши оқибатларини мунтазам равишда аниқлаб боришдан иборат.



1-расм. Солиқ хавфини бошқариш

Манба: муаллиф томонидан тадқиқотлар асосида ишлаб чиқилди.

Солиқ хавфини таҳлил қилиш ва натижаларини баҳолаш дастурий маҳсулотни қўллаш орқали амалга оширилади.

Солиқ тўловчилар солиқ хавфи даражасига қараб паст, ўрта ва юқори хавфли тоифаларга ажратилади.

Солиқ хавфи даражасига қараб солиқ тўловчилар дастур орқали солиқ хавфи даражасини аниқлаш мезонига белгиланган баллар ва потенциал солиқ хавфи асосида баҳоланади ҳамда тоифаларга ажратилади.

Солиқ хавфи даражаси қуйидаги формула асосида ҳисобланади:

$$R = Sr / Sp \times 100\%$$

Бунда:

**R** — хавф даражаси (фоизда);

**Sr** — солиқ тўловчига берилган хавф баллари йиғиндиси;

**Sp** — хавф даражасини аниқлашда қўлланган потенциал солиқ хавфи баллари йиғиндиси.

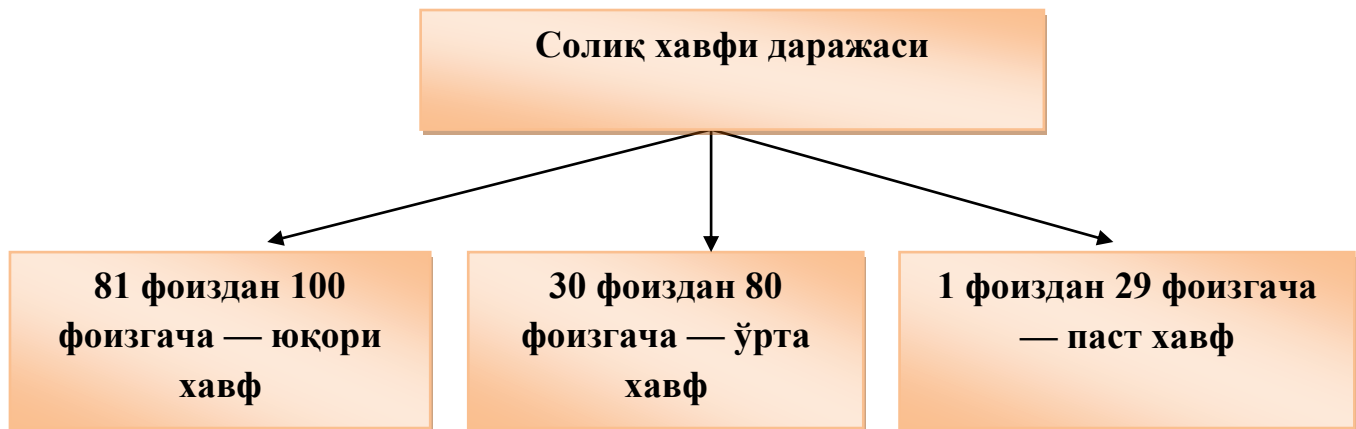
Бунда солиқ хавфи даражаларини баҳолаш натижалари юқоридан камайиш тартибида, баҳолаш натижалари тенг бўлганда эса тўланмаган солиқ суммаси





эҳтимоли асосида қуйидагича  
тоифаланади:  
81 фоиздан 100 фоизгача —  
юқори хавф;

30 фоиздан 80 фоизгача —  
ўрта хавф;  
1 фоиздан 29 фоизгача —  
паст хавф.



2-расм. Солиқ хавфи даражаси

Манба: муаллиф томонидан тадқиқотлар асосида ишлаб чиқилди.

Солиқ хавфи даражаси юқори бўлган солиқ тўловчиларга нисбатан солиқ аудити тайинланади.

Солиқ тўловчининг солиқ хавфи даражаси солиқ хавфини бошқариш тизими асосида олти ойда бир марта аниқланади.

Солиқ хавф даражаси юқори бўлмаган солиқ тўловчилар томонидан ўттиз календарь кундан ортиқ солиқ қарздорлиги тўланмаган тақдирда солиқ хавфи даражаси ҳар чоракда бир марта аниқланиши шарт.

### Хулоса ва таклифлар

Ишбилармонлик ва инвестициявий фаолликни оширишга, соғлом рақобат муҳитини шакллантиришга, солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар йиғилувчанлигининг зарур даражасини таъминлашда солиқ назорати методологиясини такомиллаштириш муҳим аҳамиятга эга.

Давлат солиқ хизмати органларининг асосий вазифалари бири давлат солиқ сиёсатини амалга ошириш ҳамда солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этилиши, солиқларнинг тўғри ҳисоблаб чиқарилиши, тўлиқ ва ўз вақтида тўланиши устидан назоратни таъминлаш, солиқларнинг солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетига ва давлат мақсадли жамғармаларига тўлиқ ҳамда ўз вақтида тушишини таъминлашдан иборат.

Юқорида айтиб ўтилганидек, бевосита ва билвосита солиқлар ягона солиқ тизимини ташкил этиб, бир-бири билан ўзаро боғлангандир. Европа мамлакатларида билвосита солиқларнинг роли АҚШ, Япония, Канада ва Австралияга қараганда юқоридир. Жаҳон солиқ амалиётида Давлат бюджети даромадлари таркибида бевосита ва билвосита солиқларнинг нисбатига қараб у ёки



бу мамлакат иқтисодиётининг ривожланганлик даражасига баҳо бериш мумкин. Европа мамлакатларида жами солиқ тушумларининг ҳажмида билвосита солиқларнинг салмоғи 45 фоиздан юқори бўлиб, айрим мамлакатларда 55 фоизни ташкил этади. Мазкур кўрсаткич 50 фоиздан юқори бўлган мамлакатлар гуруҳига Мексика, Туркия ва Корея киради. АҚШ, Япония, Канада ва Австралияда эса ушбу кўрсаткич 15-20 фоизни ташкил қилади.

Солиқ хавфини бошқариш ва Ўзбекистон Республикаси солиқ тизимини аҳамиятини оширишда куйидаги чора-тадбирларни амалга ошириш лозим:

-Ўзбекистон Республикасининг солиқ сиёсатини такомиллаштириш доирасидаги энг устувор вазифа бўлиб, билвосита солиқлар юқини изчиллик билан камайтириш, солиқ солиш тизимини соддалаштириш ва солиқ маъмуриятчилигини такомиллаштириш иқтисодиётни жадал ривожлантириш ҳамда мамлакатнинг инвестициявий жозибдорлигини яхшилашнинг энг муҳим шартлари ҳисобланади.

-Тадбиркорлик субъектларига ҳам билвосита солиқлар юқини

тизимли енгиллаштириш орқали уларни реал даромадларини ошириб маҳсулот таннархига таъсири кам бўлишини ҳам ҳисобдан четда қолмаслиги керак. Бунинг натижаси ишлаб чиқарилган маҳсулотлар (кўрсатилган хизматлар) доирасини изчил ўрганиб чиқиш ва солиқ механизмини кўзда тутилган имтиёзлар доирасини янада кенгайтириш таклиф этилади.

- Давлат солиқ хизмати органлари фаолиятини янада такомиллаштириш ва самарадорлигини оширишда «рақамли иқтисодиёт»ни шакллантириш, шунингдек, солиқ назорати соҳасидаги умумэтироф этилган халқаро норма ва стандартларни миллий қонунчиликка имплементация қилишни жадаллаштириш лозим.

- Солиқ назоратининг мутлақо янги тизимини яратиш, текширувдан олдинги таҳлил ва масофавий назорат-таҳлил ишларини амалга ошириш учун маълумотларни тўлиқ йиғиш ва қайта ишлашни таъминлайдиган замонавий, илғор ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш чораларини янада кучайтириш.

### Фойдаланилган адабиётлар

1.2020 йил - «Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили» Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2020 йил 24 январдаги Олий Мажлисга Мурожаатномаси “Халқ сўзи”, 2020 йил 25 январь, № 19 (7521).

2. Яҳёев Қ.А.Солиққа тортиш назарияси ва амалиёти–Тошкент: Фан ва технологиялар маркази, 2003.40-бет



3. Ваҳобов А.В, Жўраев А.С. Солиқлар ва солиққа тортиш. – Тошкент: Шарқ, 2009. 309-бет.

4. Б.А.Норматов. Ўзбекистон Республикасида солиқ текширувларини ҳуқуқий тартибга солишни такомиллаштириш. Юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD) диссертацияси автореферати. 2020 йил.

5. М.М.Шадурская, Е.А.Смородина, Т.В.Бакунова; Налоги и налогообложение: Учебник. 2-е изд., перераб. и доп. Екатеринбург: 2019. 207 стр.

6. Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети даромадларининг 2021 йилдаги ижроси бўйича дастлабки натижалар. Ўзбекистон Республикаси Молия Вазирлиги маълумотлари

7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 30 сентябрдаги “Солиқ маслаҳати соҳасини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4846-сон қарори

8. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ Кодекси. (янги таҳрири). Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 31.12.2019 й.

9. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 30 декабрдаги Ўзбекистон Республикасининг «2020 йил учун Ўзбекистон Республикасининг давлат бюджети тўғрисида»ги қонуни ижросини таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисидаги ПҚ-4555-сон қарори

10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 30 октябрдаги “Яширин иқтисодиётни қисқартириш ва солиқ органлари фаолияти самарадорлигини ошириш бўйича ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПФ-6098-сон Фармони